

Razgovor Eric Hobsbawm

Eric Hobsbawm (1917.-2012.) bio je britanski povjesničar koji je u svojoj višedesetljetnoj karijeri kao ostavštinu ostavio kapitalna djela u okvirima ne samo britanske, nego i svjetske historiografije, od kojih su mnoga i prevedena na hrvatski. Od njegovih djela najpoznatija je trilogija u kojoj je ispisao povijest „dugog 19. stoljeća“ (njegov koncept), kojoj je dodao četvrtu knjigu o „kratkom 20. stoljeću“ (također njegov koncept). Osim toga, dao je ključan poticaj definiranju novih kategorija povijesne misli poput „izmišljenih tradicija“ ili njegovih ranijih pionirskih promišljanja o „općoj krizi 17. stoljeća“. Bio je angažiran ljevičar što je osim životnog stava potvrđivao i među stranicama angažiranih historiografskih tekstova. Godine 1952. bio je suosnivač časopisa *Past & Present*. Predavao je na više sveučilišta i bio je dobitnik više strukovnih nagrada. Iz više se izvora može uočiti ocjena da je riječ o jednom od najznačajnijih povjesničara 20. stoljeća čije djelo ne prestaje inspirirati ni u 21. stoljeću.

Razgovor je s engleskog jezika preveo **Krešimir Matešić**.

Pro tempore: Socijalna historija, povijest obitelji, povijest marginalnih skupina, samo su neke od grana povijesti koje su takoreći pokrenute i kasnije poticane na stranicama *Past & Presenta*. Koja su za Vas najveća dostignuća *Past & Presenta* u historiografiji?

Hobsbawm: Smatram da je utjecaj časopisa *Past & Present* u anglofonim zemljama bio jednak onome časopisa *Annales* u Francuskoj jer je doprinio osuvremenjivanju historiografije u čemu su znatan udio imale i humanističke znanosti. Sredstva kojima smo raspolagali nisu bila ni približno izdašna kao ona u *Annalesu*, no ipak smo uspjeli u svome naumu da postanemo odskočna daska za mlade povjesničare čiji su se radovi kritički odnosili prema tradicionalnoj historiografiji i srodnim časopisima. *Past & Present* pokrenut je s ciljem osporavanja konzervativne tradicije stoga ne čudi što se našao na meti etabliranih povjesničarskih instituta. Ne treba čuditi što je baš zbog toga postao

primamljiv nadarenim mladim povjesničarima različitih stajališta koji se nisu libili objavljivati svoje radove u časopisu koji je bio na glasu kao subverzivan.

Pro tempore: Je li *Past & Present*, prema vama, bio forum grupe povjesničara koji su dijelili sklonost prema pojedinim temama i metodologijama, ili je to bio dio šireg projekta koji je nastojao dekonstruirati tradicionalnu britansku historiografiju čiji je tipini predstavnik iz ranih pedesetih bio AJP Taylor?

Hobsbawm: Časopis *Past & Present* pokrenula je skupina povjesničara unutar Komunističke partije Velike Britanije. Nismo htjeli ponuditi isključivo marksističko viđenje povijesti, već nam je namjera bila ujediniti širok spektar povjesničara koji su se protivili onome što smo smatrali tradicionalnom i konzervativnom historiografijom, izniknulom iz ideologija Hladnoga rata. Također nismo htjeli

ograničiti povijest samo na znanstvene skupove, već smo je željeli približiti obrazovanoj, pa i naprednoj široj javnosti. Upravo zbog toga nismo uzeli na zub A. J. P. Taylora, nenadmašnog javnog govornika, čije smo viđenje povijesti smatrali zastarjelim. Zasigurno ste upoznati s činjenicom da su krajem 50-ih godina 20. st. mnogi povjesničari bili spremni pridružiti se uredništvu časopisa *Past & Present* pod uvjetom da ga prestanu etiketirati kao "časopis povijesne znanosti", što su smatrali neprihvatljivom marksističkom ostavštinom. Pokretači časopisa spremno su se složili s tom tvrdnjom.

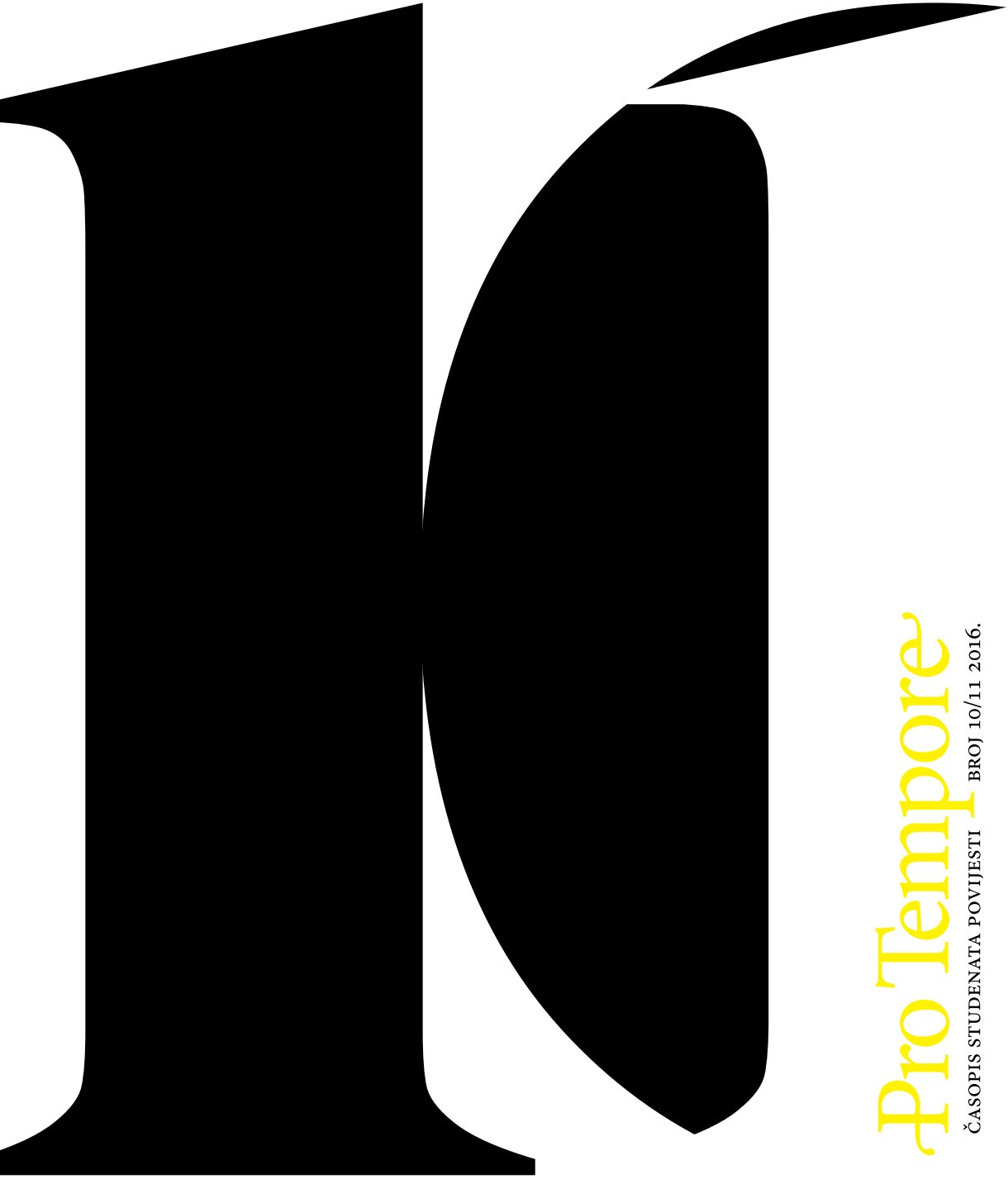
Pro tempore: Kako biste opisali unutarnju dinamiku uredništva časopisa *Past & Present*? Kako je izgledala vaša suradnja i interakcija? Jesu li razlike u političkim stavovima uzrokovale razmirice među članovima?

Hobsbawm: Unutarnja dinamika izvornoga uredništva bila je jednostavna. Većinski komunisti omogućili su neistomišljenicima koji su se tada odlučili za rad u časopisu amenovanje članaka dok je članke ostalih autora čitalo i komentiralo čitavo uredništvo. Budući da se obujam časopisa povećavao moralo se prestati s takvom praksom, stoga su svi pristigli članci bivali prosljeđeni određenom broju članova uredništva te nepristranim recenzentima. Svi članovi uredništva iznimno bi sudjelovali u raspravama u slučajevima kada bi došlo do oštrog razmimoilaženja u mišljenjima čitatelja što je ostalo nepromijenjeno do danas. Kako su se uredništvu pridružili i oni koji se nisu slagali s marksističkim pogledom na povijest, više nije bilo potrebe za vetom na odluke. Koliko mi je poznato, u međuvremenu nije došlo do podjele između marksista i ostalih članova uredništva niti su njihova različita politička stajališta dovela do bitnijih sukoba. Moram napomenuti i da smo u razdoblju kada je *Past & Present* bio jedinstven imali puno sreće što smo pronašli iznimno sposobnoga urednika, Trevora Astona s fakulteta Corpus Christi sa Sveučilišta u Oxfordu, koji je značajan dio svoga života posvetio časopisu i komu se trebaju

pripisati zasluge za učinkovitost u djelovanju uredništva i usmjeravanju suradnika.

Pro tempore: Prema Vama, koja je glavna zadaća marksističkog povjesničara u 21. stoljeću?

- Hobsbawm:** a) Zadaća je povjesničara pojmiti razvoj ljudskoga društva od njegova početka, ili barem osvita bavljenja poljoprivredom, pa sve do sadašnjosti.
- b) Utvrđivanje okvira globalne povijesti, koja je različita od regionalnih i nacionalnih povijesti.
- c) Pronaći način kojim će obrazovni sustavi, koji su gotovo uvijek prilagođeni postojećim nacionalnim državama, nadići takva ograničenja.
- d) Kritiziranje sklonosti vlada da političkim odlukama utvrđuju povijesne istine i protivljenje pretvaranju povijesti u politički opasno mitologiziranje što je pustilo korijenje u zadnjih četrdesetak godina.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI - BROJ 10/11 2016.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 10/11 2016.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
Godina VIII, broj 10-11, 2016.

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Brandolica

Zamjenik glavnog urednika

Filip Šimetin Šegvić

Uredništvo

Tomislav Brandolica, Marta
Fiolić, Kristina Frančina, Marko
Lovrić, Valentina Nedeljko, Nikola
Seiwerth, Filip Šimetin Šegvić

Urednici pripravnici

Zvonimir Plavec, Vjenceslav
Rupčić, Porin Šćukanec Reznicek

Redakcija

Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Valentina Nedeljko, Zvonimir
Plavec, Vjenceslav Rupčić, Nikola
Seiwerth, Porin Šćukanec Reznicek,
Filip Šimetin Šegvić

Recenzenti

dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Tomislav Galović
dr. sc. Ivo Goldstein
dr. sc. Iskra Iveljić
dr. sc. Tvrtko Jakovina
dr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
dr. sc. Jelena Marohnić
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Drago Roksandić
Marie Scatena, MA
akademik Arnold Suppan
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ Šoljan

Lektura i korektura

Gabrijela Detelj
Marta Fiolić
Ana Jelić
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić

Dizajn i priprema za tisak

DZN studio

Prijevodi s engleskog jezika

Tomislav Brandolica
Tina Miholjančan, prof.
Marija Marčetić
Ivan Markota
Krešimir Matešić
Judita Mustapić
Kristina Videković

Prijevodi s njemačkog jezika

Mirela Landsman Vinković
Filip Šimetin Šegvić
Azra Plićanić Mesić

Prijevodi s francuskog jezika

Jasna Čirić, prof.
Marta Fiolić
Marija Galić
Tea Šimičić

Prijevodi s talijanskog jezika

Tihana Filipčić
Loretta Lanča

Izdavač

Klub studenata povijesti – ISHA
Zagreb

Tisak

Mediaprint – Tiskara Hrašćić

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo
stavove autora i ne predstavljaju
nužno stavove i mišljenja
uredništva i izdavača

Izdavanje ovog časopisa financijski su omogućili:

Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za povijest
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
Studentski zbor
Sveučilišta u Zagrebu

Privatne donacije:

Vesna Miović, I. P., M. Č.

Redakcija časopisa Pro tempore
svim se donatorima iskreno
zahvaljuje na financijskoj podršci!

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:

Klub studenata povijesti – ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3,
10000 Zagreb

E-mail:

pt.redakcija@gmail.com
tomislav.brandolica@gmail.com